

Навремето ми харесваше как въздействам на мъжете. Крачех по улицата, поклащах и въртях мандолиноподобния си задник пред очите, обърнати към мен. Странно, но осъзнах напълно въздействието си едва когато го изгубих – или по-скоро го предадох на дъщеря си, която привличаше всички мъжки погледи към своето узряло за съпружество дваисетинагодишно тяло, обещаващо бебета. Това въздействие ми липсва. Струва ми се, че смисъла на нещата, които са го заменили – бракът, майчинството, мъдростта на зрялата жена (пфу, ненавиждам тази фраза), – със свещ да го търсиш. Ах, тази свещ! Стърчаща. Горяща за мен. С много шум и бяс, в който няма ни капка смисъл. Знаем, че би трябвало да си изтлея като добро бабе и да спестя на дъщеря си неудобството заради моите страсти, но просто не мога, както не мога и удобничко да умра. Животът е страст. Но вече знам каква е цената на страстта, затова ми е трудно просто безгрижно да си свиркам.

Кога съм била безгрижна? Изобщо бил ли е някой? Нима любовта открай време не е една пламнала пура? Както казва Джипси Роуз Лий: „Бог е любов, обаче пише ли го черно на бяло?“. Ами Фани Брайс: „Любовта е като номер с карти – разбереш ли как става, вече не ти е интересно“?

Тези стари дами са знаели едно-друго. Ама отказали ли са се? И дума да не става!

Няма да ви кажа – все още – на колко години съм и колко пъти съм се омъжвала. (Реших да не ставам на повече от петдесет.) Със съпруга ми по-често четем некролози, отколкото правим секс. Ще спомена само, че когато всевъзможните проблеми на родното ми семейство ме погълнаха и аз осъзнах, че бракът не може да ме спаси, се оказах достатъчно смахната, че стигнах дотам да пусна следната обява в zipless.com, секс сайт в интернет:

Щастливо омъжена жена с еротична енергия в излишък търси да я сподели с щастливо женен мъж. На олтара на Ерос веднъж седмично. Дискретността е гарантирана от палава, красива и остроумна дама с развратно въображение. Изпратете имейл и актуална снимка. Близо до Ню Йорк.

Жена на ръба на нервна криза, и още как! В Ню Йорк беше есен – сезонът на меката мъгла, еврейските празници и благотворителните вечери за модерни заболявания срещу пет хиляди долара на блюдо. Време на изкупление (Йом Кипур), на ново начало (Рош Ашана) и на събиране на жълъди за зимата (Сукот). Докато пусках обявата, се мислех за изтънчена дама, която хладнокръвно интервюира евентуални любовници. После внезапно ме обзе паника. Започнах да си представям какви мръсници, загубеняци, пенсионери, кождери и маниакални убийци ще привлече подобен текст, но после обажданията от болните ми родители и бременната ми дъщеря дотолкова ме погълнаха, че съвсем забравих за обявата.

Минаха няколко минути. И не щеш ли, изведнъж от интернет се посипаха отговори като монети от рота-

тивка. Направо ме беше страх да погледна. Поизчаках, но не устоях. Все едно се надяхах да съм спечелила от лотарията. Първият отговор представляваше сканирана моментална снимка на еректирал penis – жълтеникавокафяв необразян образец с бистра капчица, потрепваща на върха. На бялото поле под снимката беше надраскано: „Без виагра“, а съпътстващият имейл беше лаконичен:

Допада ми стилът ти. Самоуверените жени ме възбуждат. Изпрати голи снимки и размери.

Следващият отговор започваше така:

Скъпа търсеща,

Понякога ни се струва, че нуждата ни е плътска, а всъщност копнеем за Исус. Откриваме, че ако разтворим сърцето си и го допуснем там, ще получим всякакво невъобразимо удовлетворение. Сигурно ти се струва, че се стремиш към Ерос, но всъщност търсиш Танатос. В Исус ще откриеш вечния живот. Той е любим, който няма да те разочарова, приятел, който няма да те предаде. За мен ще бъде чест да се запознаем и да ти дам съвет...

Имаше и телефонен номер: 1-800-JESUS-4U.

Изхвърлих всички отговори във виртуалното кошче, изтрих ги и изключих компютъра. Къде ми беше умът да дам истинския си имейл адрес? Край на заблудите, казах си. Поредното зарязано лошо хрумване. Заех се със съпружеските си задължения като робот. Открай време съм импулсивна, а тези хора умеят да се дистанцират от импулсите си. Сексът е проблем – на която и да е възраст. Обаче на шейсет – опа, издадох се – е направо смешка. Шейсетгодишните жени нямат право на

страст. От тях се очаква да станат баби и да се оттеглят във ведра безполовост. Сексът е за двайсет-, трийсет-, четирийсет- и дори петдесетгодишните. На шейсет сексът е повод за притеснение. Дори все още да хващаш окото, знаеш прекалено много. Знаеш всичко, което може да се обърка, всички „против“, на които може да се натъкнеш, всички опасности от заиграването с непознати. Знаеш, че дискретността е химера. А ето че сега до имейла ми можеха да се докопат всякакви смахнати и откачалки!

Освен това обожавах съпруга си и изобщо не исках да го наранявам. Винаги съм знаела, че бракът с двайсетина години по-възрастен мъж крие опасност да прекарам заника на дните си без секс, но този мъж ми беше дал много други неща. Омъжих се за него, когато бях на четирийсет и пет, а той – на шейсет и пет, и двамата си поживяхме страхотно заедно. Той излекува всички рани от предишните ми бракове. Беше прекрасен втори баща на дъщеря ми. Как смеех да се оплаквам, че в живота ми нещо липсва? Как се осмелявах да пускам еротични обяви?

Родителите ми умираха, а аз остарявах невъобразимо, но нима това беше причина да практикувам обявеното от моята приятелка Изадора Уинг „чукане без цип“. И още как. Или това, или духовно блаженство. Явно създателите на zipless.com бяха плагиатствали най-безсрамно от Изадора. Компанията, откупила филмовите ѝ права, беше продадена на компания, която притежаваше издателските права, която пък беше продадена на компания, използваща дигиталните права, които бяха продадени на компания, ползваща известни цитати. Такъв е животът на писателя – суров като този на актьора.

С Изадора сме приятелки, откакто се помним. Запознахме се покрай един филм, който така и не беше заснет.

Дори заедно престанахме да пием. При нужда винаги можех да потърся морална подкрепа от нея. Смятах я за своята най-добра приятелка, за свое алтер его. И сега наистина се нуждаех от нея.

В момента отивам да видя родителите си в жилището им и това ме ужасява. Състоянието им се е влошило драстично през последните няколко месеца. И двамата прекарват дните си на легло под грижите на медицински сестри и болногледачки. И двамата носят памперси – ако ни провърви. В жилището им вони на урина, на изпражнения и на лекарства. Най-противни са изпражненията. Това не са здравословните бебешки акитата. Тези са болестни. Зловонието им прониква навсякъде – в ориенталските килими, картините, японските паравани. Няма къде да избягаш, дори в хола.

Когато пристигам там, с облекчение установявам, че е един от хубавите дни на майка ми. Пак си е старата заядлива. Лежи в леглото, облечена с лилава сатенена нощница, мърда пръстите на краката си с пожълтели нокти и ломоти:

– Кой ще е следващият ти съпруг?

– Омъжена съм за Ашър – отговарям. – Вече петнайсет години. Знаеш го.

– Щастлива ли си? – пита майка ми и се взира в очите ми.

Обмислям този въпрос, който няма отговор.

– Да, щастлива съм.

Майка ми поглежда пръстените – златния диск в стил ар нуво, пръстена печат с червен халцедон от Гърция, викторианския продупчен аквамарин от Италия.

– Ако се омъжиш пак, ще получиш още пръстени – заявява тя и се разсмива гръмогласно.

Майка ми е прехвърлила деветдесет и ведрата ѝ

деменция е накъсана от проникателни прозрения. Освен това е много по-мила, отколкото когато бях млада. Наред с подобната на крепхартия кожа на шията, провисналите ръце и издутите кокалчета на стъпалата у нея се е появила приветливост, изпъстрена с безмилостна прямота. Понякога ме взема за сестра си или за майка си. В главата ѝ живите съжителстват с мъртвите, но сега в погледа ѝ към мен се чете безкрайна обич, която ми се иска да бях усещала като даденост в детството си. Целият ми живот щеше да се промени. Или поне така ми се струва. Истината е, че като дете нерядко се ужасявах от майка си.

Не бива хората да доживяват до такива старини. Понякога си мисля, че остаряването на майка ми отнема години от живота ми. Насила я поглеждам. Страните ѝ са пожълтели и набраздени от милион бръчки. Очите ѝ сълзят и в тях плуват мазни петънца. Стъпалата ѝ са разкривени и кокалести, а удебелените ѝ грапави нокти са с цвета на горчица. Нощницата ѝ все се разтваря и отдолу се показват плоските ѝ гърди.

Припомням си колко пъти през последните няколко години съм седяла в болнични стаи с майка ми. Пламенно се моля да не умре, но всъщност не се ли моля за себе си? Не се ли моля да съм последната останала на ръба на пропастта? Не се ли моля да не ми се налага да изкопая гроба ѝ и да падна в него?

С напредването на възрастта загубите край теб стават потресавачи. Хората по некролозите все повече се доближават до теб по възраст. Умират по-възрастните ти приятели и роднини и ти се стъписваш. Умират твои конкуренти и ти ликуваш. Умират любовници и учители и ти се чувстваш безпомощна. Става все по-трудно да отричаш собствената си смърт. В родителите си ли се вкопчваме или в статута си на деца, недосегаеми за смъртта? Според мен с растящо отчаяние се придържа-

ме към статута си на деца. В болницата виждаме други деца – на по петдесет, шейсет, седемдесет години, – вкопчени в своите родители на осемдесет, деветдесет, сто. Обич ли е това вкопчване? Или е просто необходимост да се уверим в собствената си недосегаемост за действията на Молох, великия Ангел на смъртта? Защото всички ние тайно вярваме в собственото си безсмъртие. И тъй като не можем да си представим загубата на индивидуално съзнание, не можем да си представим и смъртта. Мислех, че търся обич, но всъщност търсех прераждане. Исках да обърна хода на времето и отново да стана млада, но с познанията, които имам сега.

– За какво мислиш? – пита майка ми.

– За нищо – отвърщам.

– Мислиш, че не желаяш да остарееш колкото мен – казва тя. – Познавам те.

Баща ми проспива разговора ни. Изхабеното му тяло заема удивително малко място под одеялата. Изключил е слуховото си апаратче, не може да следи разговора, а и не иска. Предпочита да проспие деня. Само шест месеца по-рано, преди операцията му от рак, беше различен. Моят ден и денят на сестрите ми започваше със заплашителни писма от него, често в стихотворна форма.

Какво правиш, когато дните ти започват с подобно грозно надраскано посланийце от деветдесет и три годишния ти баща?

Чувствам се като крал Лир.

Имам три дъщери,

красиви и скъпи,

умни и хитри,

и вече спорят.

Коя ще получи повече?

Коя ще получи по-малко?

*Каква ужасна каша
за грохналия Лир –
чак се плаша!*

Каква поезия! В долния край на листа е добавил с несигурни драскулки: „Четете и препрочитайте, никак-ви спорове!“.

Как така баща ни мина от евтините водевили към Шекспировите трагедии?

Ето собствената му версия:

– Моят баща все ми натякваше: „Намери си работа“. Искях да се запиша в „Джулиард“, а той каза: „Вече печелиш пари, като думкаш на барабаните, така че за какво ти е?“. И изхвърли писмото, с което ми съобщавах, че съм приет. Затова реших вие трите да завършите висше образование.

Татко изрече тези думи в студиото на мама с изглед към Хъдсън. Тя лежеше в леглото като същинска кралица Лир и кимаше. (Има ли изобщо кралица Лир?)

Сестрите Лир седяха край постелята на майка си. Тя тъкмо беше претърпяла коремна операция и се възползваше превъзходно от положението. Току простенваше.

– Майка ви страда от болестта на Крон, коронарна болест, има счупен прешлен в основата на гръбнака, две сменени тазобедрени стави, две сменени колена. Не мога да продължавам да съм „болногледачът на Америка“ – определението на баща ми за окаяното му положение в семейството. – Ако вие трите не се появявате тук всеки ден, ще променя завещанието си.

– Да не си посмял да ме заплашваш – прекъсна го най-голямата ми сестра Антония. – Къде беше, когато живеехме в Белфаст в разгара на конфликта – разбира се, Антония се омъжи за поетичен ирландец, как иначе, – затискахме вратата с пианото, за да не влизат бунтовниците, излизахме да си купим хляб на зазоряване, пре-

ди да са започнали престрелките, и струпвахме мебели пред прозорците, да не би шрапнел да улучи внуците ти? Преживявахме същински холокост, но никой дойде да ни спаси. Никога няма да ти го простя!

Не щеш ли, кралица Лир живна.

– Какви ги говориш? Изпращахме ти пари!

– Изпратихте ми някакви мизерни двайсет и пет хиляди долара! Какво да направя с двайсет и пет хиляди долара, при положение че имам четири деца и се води война?

– На мен никой никога не ми е изпращал двайсет и пет хиляди долара – намеси се по-малката ми сестра Емилия.

– Защото съпругът ти получи целия бизнес. Затова на теб не ти трябваха двайсет и пет хиляди долара! – кресна Тони.

– Твоят съпруг не искаше бизнеса! Никой не го искаше! Натресохте ни го! Вие двете скитосвахте по света, а ние останахме тук да се грижим за всички! И за книжарницата, за „Библиомания“. Когато баба почина, бях самичка с нея! Нашите бяха отпрашили за Европа, а вие двете къде бяхте? Аз никога никъде не съм ходила.

– Не е съвсем вярно – намесих се аз.

– Момичета, момичета, момичета – рече мама.

– Никой не ми съчувства! – нададе вой Еми. – Реших да постъпя като грижовна дъщеря и да остана у дома. Принесох съпруга си, клетия глупчо, в жертва на олтар на семейната книжарница!

– Клетият глупчо получи всичко! Ти също! А ние нищо! – заяви Тони. – Голяма жертва, няма що!

– Аз бих я направила.

– Глупости! Никога не би я направила! Твоят съпруг никога не би направил такова нещо! – провикна се гръмко Еми.

– Защо не се опитате да се разберете? – попитах аз.

– Не и докато тя лъже най-безсрамно! – кресна Тони.

– Вдигнах кръвно, трябва да се махна! – хукна към вратата Еми, а аз се втурнах след нея да я убеждавам да остане.

– Защо да не се махна? Това ще ме убие! Сърцето ми ще се пръсне!

Татко, старият крал Лир, вече беше седнал пред пианото, свиреше „Започни да танцуваш“ на Коул Портър и пееше с пълно гърло, за да заглуши врявата в съседната стая.

Аз бях в обичайната позиция – месото в сандвича, дежурният миротворец, дипломатът, клоунът, средното дете.

Сестрите ми отидоха в кухнята, за да продължат спора си без посредник. Влязох в стаята на мама и я заварих да стене, облегната на възглавниците си.

– Защо се карат?

– Прекрасно знаеш защо – отвърнах. – Татко го презизвика.

– Баща ти никога не би направил подобно нещо – възрази тя и притисна гърдите си. – Прималява ми.

Обърна глава на една страна и простена силно. Сестрите ми влетяха.

– Повикай линейка! – разпореди ми Еми.

– Не ми трябва линейка – проплака майка.

Сестрите ми се спогледаха. Коя ще се окаже безотговорната, пропуснала да повика линейка в последния ден? Никоя не искаше да поеме това бреме.

– Наистина мисля, че не е необходимо – отговорих, но паниката на сестрите ми вече бе разбудила у мен вечния страх. Ами ако този път не беше фалшива тревога?

Не след дълго пред къщата спря линейка и ние се качихме, приведени над носилката на кралица Лир отзад. Баща ни седеше на предната седалка до шофьора, готов

да размахна картата си на щедър дарител, когато пристигнем в болницата. Накланяхме се на завоите, докато се носехме шумно към „Маунт Синай“. На един остър завои матракът на носилката се плъзна към помощника, седнал зад шофьора.

– Опа! – възкликна той.

– Внимавайте! Нямам друга майка! – предупреди го.

– Тя е и моя майка! – обади се Еми, която винаги беше ядосана, с повод и без повод.

Татко остана до мама по време на престоя ѝ в болницата, а когато тя се прибра у дома, той започна да ръси заплахи, че ще ни лиши от наследство, ако не идваме да я виждаме всеки ден.

Сега, месеци по-късно, той беше изтощен от заканиите, а аз копнея за предишната му агресивност. След операцията на запушеното му дебело черво той е бледо подобие на самия себе си. Седя в края на леглото, гледам го как спи и си припомням разговора, който проведохме в болницата през нощта, която спаси и едновременно с това сложи край на живота му.

– Знаеш ли испански? – попита ме баща ми онази нощ.

Кимнах.

– Малко.

– *La vida es un sueño* – каза той. – Животът е сън. С нетърпение очаквам този сън.

И после се отнесе и повече не се върна. Три дни след операцията дрънкаше безсмислици и дращеше с пръсти във въздуха. Шест дни след операцията беше в интензивното с тръба в гърлото. Когато установиха, че е развил пневмония, аз стоях до леглото му и пеех „Дадох черешка на любимия си“, а клепачите му потрепваха.

Не допускахме, че изобщо ще излезе от болницата. Обаче той излезе. И сега с мама спят един до друг в

апартаментата си, без да се докосват и без да си говорят. За тях денонощно се грижат болногледачки и дъщерите им, а те с всеки изминал ден спят все повече и будуват все по-малко.

Древните гърци вярвали, че сънищата лекуват. Ако преспиш в светилището на Асклепий, можеш да сънуваш оздравяването си. Само че моите родители не оздравяват. Сериозно са се заели да умират. И докато ги наблюдавам, осъзнавам колко съм неподготвена за смъртта.

Няма значение на колко години са. Човек никога не е готов да изгуби родителите си.

Сега, на този последен етап дори сестрите ми напразно се стараят да се сдобрят. Рядко минава семейно събиране, без да изнесат на носилка някой възрастен роднина.

Нищо чудно, че пузнах обява за Ерос. Търся живота.